

УДК 811.111'33

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/27.203897>

Анна СЕРЕДНИЦЬКА,
 orcid.org/0000-0003-0883-3229
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри української мови
 Національного університету «Львівська політехніка»
 (Львів, Україна) aserednytska@gmail.com

ВНУТРІШНЯ ФОРМА СЛОВА ЯК ЧАСТИНА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Статтю присвячено когнітологічному аспекту процесів формування та існування мови, зокрема виникненню мовної картини світу, що систематизує і зберігає інформацію про навколишню дійсність у мовних структурах та одиницях. Оскільки мислення і мова нерозривно пов'язані, знання, здобуті людиною, фіксуються мовними засобами і відношеннями між ними: лексичними значеннями слів, їхньою внутрішньою формою, словотвірними значеннями, будовою синонімічних рядів, антонімічних пар, гіперо-гіпонімічних груп, лексико-семантичних груп, семантичних полів, граматичних значень, а також граматичними та синтаксичними категоріями, частинами мови. Через те, що кожен народ має особливе світобачення і етнопсихологію, мовні картини світу можуть суттєво відрізнятися.

Вагомою частиною мовної картини світу є внутрішня форма слова – ознака предмета, явища, процесу, що лягає в основу його назви. Внутрішня форма демонструє особливості мислення мовців, основні тенденції їхнього світорозуміння, пов'язані з ментальністю народу, його історією, культурою, побутом, географічним розташуванням країни, релігією, міфологією тощо. Ономастологічні закономірності виникнення слова, а передусім виокремлення ознаки, на основі якої відбувається номінація і вибір зовнішньої форми слова, є важливим елементом мовної картини світу.

У статті проаналізовано внутрішню форму низки українських та російських міжмовних синонімів, що мають абстрактне значення. Абстрактні слова є більш інформативними для відтворення мовної картини світу, оскільки під час вибору їхньої внутрішньої форми мовці узагальнюють значення конкретних слів і, таким чином, демонструють спосіб свого мислення та світосприйняття. З'ясовано, що вибір внутрішньої форми міжмовних синонімів може суттєво відрізнятися навіть для слів споріднених мов через відмінності національних мовних картин світу.

Ключові слова: мовна картина світу, внутрішня форма слова, етимологія, мотивація, порівняльно-історичний метод, номінація.

Anna SEREDNYTSKA,
 orcid.org/0000-0003-0883-3229
 Candidate of Philological Sciences,
 Associate Professor at the Department of Ukrainian Language
 of Lviv Polytechnic National University
 (Lviv, Ukraine) aserednytska@gmail.com

THE INNER FORM OF THE WORD AS A PART OF LANGUAGE CONCEPTUALIZATION

The article deals with the questions, which concern the inner form of the word as a part of language conceptualization of the surrounding world and the history of views on this problem. The language conceptualization presents human cognition about surrounding world, brings together information, which is common to the ethnic group. It is a result of the world's perception and comprehension, which is kept in the language. A world image is a cognitive theory of the world, a mental model of reality, a system of knowledge, ideas and attitudes about the world, life and ourselves. It appears in result of human experience, cognition and reflects social national characteristics. The language can affect how nation perceives the world, because each language has unique logical rules, concepts, grammar, syntax, specific semantic of lexical units and formatives, and especially lexical meanings and the inner forms of the words.

The inner form of the word as a parameter of contrastive linguistics is cognitive phenomenon that gives a key to understanding ways of nomination. The article describes mental and psychological mechanism that determines the choice of names. The inner form of the word contains the motivational fundamental feature, the ethno-specific basis for the nomination of objects and phenomena, which determines the choice of a sign.

The article analyzes the inner form of some Ukrainian and Russian words with abstract meanings, reveals distinctive features in nominative processes and tries to explain differences in worldview among these languages. Different features of an inner form of Ukrainian and Russian words correlate with special approaches to conceptualization in both languages, caused by the cultural diversities and national mind mismatching.

Key words: conceptualization of the surrounding world, the inner form of the word, etymology, motivation, contrastive linguistics, nomination process.

Постановка проблеми. Останнім часом лінгвісти щораз частіше звертаються до когнітологічних аспектів формування та існування мови, намагаючись з'ясувати, як відбувається пізнання людиною світу та систематизація і збереження інформації про навколишню дійсність у мовній системі.

Одним з основних завдань когнітології є вивчення мовної картини світу (далі – МКС). Вона формується протягом тисячоліть в результаті сприйняття та осмислення дійсності носіями мови. МКС відображається сукупністю одиниць мови, їхніх значень, парадигматичних і синтагматичних відношень між ними. Оскільки кожен народ має особливості світобачення й етнопсихології, МКС можуть відрізнятися. Ці розбіжності стосуються лексичних значень слів (зокрема, складу їхніх лексико-семантичних варіантів), внутрішньої форми слів, словотвірних значень, складу синонімічних рядів, антонімічних пар, гіперо-гіпонімічних груп, структури лексико-семантичних груп, семантичних полів, змісту граматичних значень, граматичних та синтаксичних категорій, частин мови тощо.

Аналіз досліджень. Мовознавці звернули увагу на проблему внутрішньої форми слова ще в античні часи. Частина науковців вважала, що знак є цілковито довільним (умовним), і між зовнішньою формою знаку та його змістом нема зв'язку. Платон у діалозі «Кратил» передає тезу про довільність знаку словами Гермогена: «Адже мені здається, яке ім'я хто чому-небудь установить, таке і буде правильним». Однак співрозмовник Сократ заперечує: «давати імена треба так, як їх треба давати й отримувати відповідно до природи речей». Імена даються не випадково, вони відображають суть речей, їхню найважливішу ознаку. «Я вважаю, що й Пелопу його ім'я дано даремно. Адже воно означає людину короткозору, а він достойний такого прізвища» (Платон).

Отже, вчені розуміли вагомість такого поняття, як внутрішня форма слова, і нерідко пов'язували цю категорію з національною специфікою мови. У діалозі «Кратил» Платон стверджує, що з погляду грека неможливо пояснити, чому було обрано те чи інше слово для називання предмета, якщо воно походить з варварської мови: «Сократ. Якщо хто-небудь візьметься досліджувати, наскільки відповідним чином встановлено ці імена, виходячи з еллінської мови, а не з тої, з якої вони, виявляється, взяті, то зрозуміло, що потрапить у глухий кут» (Платон).

Вільгельм фон Гумбольдт розширив поняття внутрішньої форми, перенісши його зі слова на

цілу мову певного народу. Внутрішньою формою мови він вважав спосіб, яким мовні засоби виражають інформацію про світ. Наявність у мови внутрішньої форми надає їй статусу окремої реальності, проміжної між людиною і світом. На думку вченого, ми сприймаємо дійсність так, як її інтерпретує мова. «Різні мови – це зовсім не різні позначення однієї й тієї самої речі, а різні бачення її» (Гумбольдт, 1984: 167).

В. фон Гумбольдт також аналізував проблему внутрішньої форми окремого слова, вважаючи, що воно називає не сам предмет, а певний аспект його сприйняття, актуальний для номінатора в момент появи слова. Через це один і той самий предмет нерідко називають кількома словами, кожного разу акцентуючись на його іншій особливості (Гумбольдт, 1984: 103).

Теорію внутрішньої форми мови В. фон Гумбольдта розвинув Й. Л. Вайсгербер, ввівши термін «мовна картина світу» (Вайсгербер, 2004: 16). Він вважав, що мовці сприймають світ через призму рідної мови. Підкреслювали специфіку неоднакового розуміння світу носіями різних мов творці теорії лінгвістичної відносності Е. Сепір та Б. Уорф.

О. Потебня вивчав внутрішню форму окремого слова, оскільки вважав, що через неї найяскравіше проявляється внутрішня форма мови. В його трактуванні, внутрішня форма слова – «центр образу, одна з його ознак, яка переважає над усіма іншими» (Потебня, 1985: 33). Внутрішньою формою слова є ознака, відображена його етимологією. Вона суттєва для носіїв мови настільки, що саме на її основі колись відбулася номінація. Наприклад, хоча образ *столу* має багато ознак, але називання відбулося за однією з них, «стелити». *Вікно* пов'язано з *оком*, бо в нього дивляться і через нього проходить світло (Потебня, 1989: 97).

Внутрішня форма може зазнати деетимологізації, якщо мовці забудуть вихідну для номінації ознаку. Наприклад, ім'я *Володимир*, що походить від праслов'янського *Voldīmьrь, утвореного від *voldь «влада» і тьrь «великий», спорідненого з готським tērs «славний», мало внутрішню форму «великий у своїй владі». Друга частина слова деетимологізувалася і під впливом народної етимології трактується як слово *мир* («світ»), внаслідок чого *Володимира* тепер сприймають як «володаря світу».

Ще одним прикладом затемнення внутрішньої форми може бути назва острова та річки *Березань*. Народна етимологія вважає слово похідним від *береза*, у той час як В. А. Ніконов пов'язує внутрішню форму назви острова й розміщеної

коло нього річки з авестійським *berezant* (високий) («Каталог річок України», 1957), адже острів має високі береги. До речі, *berezant* споріднено з *берег*: «б́ерег укр. б́ерег, б́еріг, ст.-слав. брѣгъ «берег, схил» <...> слово зв'язано с д.-в.-н. *berg* «гора», авест. *barəzah*-ср. р. «гора, висота», д.-інд. *br̥hant*-«високий», авест. *bərəzant* <...>» (Фасмер).

Таким чином, для деетимологізованих слів носії часто намагаються знайти нову внутрішню форму, використовуючи ненаукову народну етимологію – вибір вихідного для номінації значення за випадковою схожістю звучання слова. Це свідчить про важливість внутрішньої форми у свідомості мовців і необхідність її існування навіть у спотвореному вигляді.

Внутрішню форму слова можна встановити за допомогою порівняльно-історичного методу, аналізуючи морфемну структуру слова, зокрема його корінь, зіставляючи звучання, а також значення слів споріднених мов.

Проблемі внутрішньої форми слова присвячено чимало робіт сучасних науковців: Р. А. Будагова, Л. А. Булаховського, В. Г. Гака, М. Д. Голева, Б. М. Головіна, М. І. Голянич, А. С. Д'якової, О. О. Земської, О. С. Кубрякової, О. Ф. Лосєва, В. М. Манакіна, В. М. Русанівського, Т. І. Панько, Б. О. Плотнікова, П. О. Селігея, Б. О. Серебрянікова, О. С. Снітко, Р. І. Стефурак, В. І. Телії, О. І. Федорова та інших. Незважаючи на велику кількість досліджень, вивчення закономірностей вибору внутрішньої форми слова в контексті когнітологічних проблем, зокрема відтворення МКС, досі залишається актуальним.

Мета нашої роботи – проаналізувати роль внутрішньої форми слова у створенні МКС на прикладі слів української та російської мов, що мають близьке лексико-семантичне значення.

Внутрішня форма – це головна ознака предмета, явища, процесу, що лягає в основу його назви. Ономазіологічні закономірності виникнення слова, а передусім виокремлення ознаки, на основі якої відбувається номінація і вибір зовнішньої форми слова, є важливим елементом МКС. Хоча мовні знаки довільні, не пов'язані зі звучанням, вони все-таки частково мотивовані і піддаються впливу позамовної дійсності. Особливо це помітно під час номінації, коли відбувається вибір внутрішньої форми слова. Те, що носії різних мов вибирають неоднакові ознаки, визначальні для номінації, підтверджує думку, що внутрішня форма слова є вагомим складовим національної МКС.

Виклад основного матеріалу. Завдання нашої роботи – визначити внутрішню форму україн-

ських та російських міжмовних синонімів та встановити, як вони відображають світогляд носіїв різних мов. Особливо перспективними для такого дослідження є абстрактні слова, оскільки під час вибору їхньої внутрішньої форми мовці демонструють спосіб свого мислення та світосприйняття.

Як відомо, вибір внутрішньої форми для предметів є порівняно прозорішим і простішим. Називаючи матеріальні речі, мовці акцентують увагу на їхніх зовнішніх або функціональних ознаках: формі, розмірі, структурі, кольорі, розташуванні, практичному призначенні (Селігей, 2001: 25). Наприклад, назва *стіл* походить від ознаки «постелене», бо слово *стіл* є однокореневим до *слати* (Потебня, 1989: 97).

Вибір внутрішньої форми абстрактних слів є складнішим, бо вимагає абстрагування предметних значень. Мотиваційними ознаками для внутрішньої форми абстракцій найчастіше є слова, що позначають конкретні предмети та дії, але при цьому вони зазнають метонімічного та метафоричного переосмислення. Наприклад, від назв смакових відчуттів походять слова *горе* (від *гіркий*), *насолота* (від *солодкий*), *киснути* (від *кислий*), англ. *sour* у значенні «невдоволений» (від *кислий*), англ. *be sweet on* «бути закоханим» (від *солодкий*) тощо (Селігей, 2001: 28).

Інколи внутрішня форма абстрактних слів може зберігати застарілу інформацію про спосіб осмислення світу нашими предками. Наприклад, внутрішні форми слів *схід*, *захід* (сонця) вказують, що Сонце рухається навколо Землі. Внутрішня форма слова *сердитися* походить від *серця*, оскільки колись його трактували як вмістище почуттів і душі (Селігей, 2001: 31).

Внутрішня форма абстрактних слів суттєво залежить від ментальності народу – сукупності особливостей світосприйняття, що сформувалися під впливом географічного розташування, історичних подій, соціально-економічного, культурного розвитку народу. До категорій, визначальних для формування ментальності народу, П. Дінцельбахер зараховує такі: індивід, сім'я та суспільство; сексуальність та любов; релігійність; тіло й душа; хвороба; вік; смерть; острахи і надії; радість, смуток та щастя; робота і свято; комунікація; чуже та своє; влада; право; природа і навколишнє середовище; простір, час та історія (Історія європейської ментальності, 2004).

Нерідко внутрішня форма слова базується на міфологічному чи релігійному знанні. Наприклад, українське слово *освіта* є метафоричним переосмисленням слова *світло*, що походить від

давньоіндійського *śvetaḥ* (світлий, білий) (Етимологічний словник української мови). Протилежні за значенням слова *неосвіченість* (абстр. ім. до *неосвічений*), *темрява* (відсталість, некультурність, неписьменність); *темний* (відсталий, некультурний; неписьменний) (Словник української мови) також базуються на антитезі «світла» і «темряви». Аналогічне протиставлення використовується і під час мотивування внутрішньої форми назв емоцій: радісні пов'язані зі світлом, а негативні – з темрявою (Селігей, 2001: 30). Такий вибір внутрішньої форми має глибинний філософський і світоглядний смисл. Як вважають науковці, опозиція символів *світло* – *тьма* має характер архетипу і є однією з перших, до яких звернулася людина у процесі пізнання світу. У більшості міфологічних, релігійних, мовних картин світу описана боротьба світла і темряви (Садикова, 2007: 171). Таким чином, українці вкладають у внутрішню форму слова *освіта* і його однокореневих слів глибинний філософський смисл, наближаючи це поняття до таких, як Бог, добро, істина тощо.

Внутрішня форма російського слова *образование* містить іншу ознаку. Воно однокореневе до *образ*, утвореного «від *ob-* і *газъ*, пов'язаного чергуванням з *гѣзати*; див. *раз*, *рѣзати*» (Фасмер). Сучасні мовці сприймають значення слова *образование* як надання певного образу на противагу аморфному незнанню. Однак первинна внутрішня форма цього слова означає «відділяти від цілого гострим предметом», тобто змінювати початковий вигляд об'єкта. Внутрішня форма російського слова акцентує увагу не на світоглядних цінностях процесу здобування освіти, а на активному, навіть радикальному процесі зі сторони діяча-вчителя.

Поняття ментальності має дуже великий обсяг, що вмещає, серед інших ознак, емоційні й ціннісні особливості світобачення народу, стратегії його поведінки тощо. На нашу думку, саме такими відмінностями спричинено вибір внутрішньої форми українського слова *безпека* і російського *безопасность*.

Українське слово походить від праслов'янського *bezpečьn(jь)*, утвореного від прийменника *bez* і основи реконструйованого іменника **reča* «турбота, клопоти», пов'язаного з дієсловом **pekti*, укр. *пекти* (від індоєвропейського **reku-* «варити, готувати») (Етимологічний словник української мови). Отже, внутрішньою формою українського *безпека* є відсутність турботи в людини, якій нічого не загрожує в зовнішньому середовищі.

Російське *опасность* походить від давньоруського *опасно* «уважно, обережно», що виникло від *пасті*, однокореневого з давньоіндійським *paśuati*

«дивиться», авестійським *spasueiti* «виглядає» (Фасмер). Внутрішня форма російського слова наголошує на ознаці активної протидії загрози і постійній обережності.

Ментальність також вміщає в себе ставлення до історичних подій. Наприклад, російське *победа* пов'язане зі словом *біда* «побѣда победить, давньоруське побѣда, також в знач. «поразка», ст.-слав. побѣда вікѣ. <...> Пор. побѣднѣй, також в знач. «нешасний» (побѣднѣя голувшка). Від *беда*, *бедить*» (Фасмер). Однак згодом внутрішня форма слова *победа* цілковито затемнилася. Унаслідок процесу енантіосемії воно набуло значення «перемога». Можливо, це сталося внаслідок нового трактування морфемної будови слова: префікс *po-* у слові *победа* може бути сприйнятий як «после беды» (Е. М. Маркова, 2010: 633).

Староукраїнське *побіда* також вживалося в значенні «перемога» (Словник української мови). Однак згодом в українській мові *побіда* стає архаїзмом, його замінює *перемога*, що походить від праслов'янського **permogti*, **permagati* «перемогти, переважати», давніше «перетягти», похідне від **mogti* «могти», **«тягти»*. Внутрішня форма слова *перемога* мотивована ознакою можливості (Етимологічний словник української мови).

Історичними та соціально-економічними відмінностями умов існування народів можуть бути визначені розбіжності між внутрішньою формою українського *виховання* та російського *воспитание*. Українське *виховання* пов'язане з дієсловом *ховати*, оберігати від небезпек (праслов'янське *ховати*). За іншою версією, внутрішня форма слова впливає з реконструйованого **skovati*, «уважно дивитися», тобто в її основі лежить ознака нагляду. Натомість російське *воспитание* походить від дієлова *воспитывать*, однокореневе якого *питать* є спорідненим з давньоіндійським *pitúṣ* «питання», авестійським *piṭu* «пища» (Фасмер).

Суттєвий аспект ментальності – ставлення народу до категорій «чуже» – «своє» (Історія європейської ментальності) – стає визначальним під час розрізнення внутрішньої форми українського слова *дивний* та російського *странный*.

Українське *дивний* етимологи виводять від давньоіндійського *dhī-* «споглядати, спостерігати». Внутрішня форма свідчить, що мовець сприймає незвичайні речі толерантно, без осудження, хоча й з цікавістю, визнаючи, що вони варті уваги, споглядання. Російське слово *странный* походить від запозиченого з церковнослов'янської мови *страна*, що спочатку в російській мові мало значення «чужа країна», але потім узагальнилося до значення «країна» загалом (Шанський). Таким

чином, внутрішня форма слова *странный* свідчить про те, що чуже видається мовцям дивним, незвичним.

Важливим аспектом ментальності є сприйняття категорії простору. Сучасне російське *страна́*, як і замінене ним первинне однокореневе *сторонá*, мають однакове походження. Вони утворилися від праслов'янського *storna, пов'язаного з *простór* (*простір*), *простерѣть*, а також з давньоіндійським *str̥ā́ti*, *str̥á́ti* *str̥tás*, *st̥r̥nás* «розісланий» (Фасмер). Отже, внутрішня форма російського слова *страна* мотивована ознакою необмеженого простору.

Українське *країна* походить від праслов'янського *kraǰь, похідного від *krojiti* «кроїти», що мало первісне значення «відрізок, обрізок», а потім розвинулося в значенні «межа, кінець, берег». Внутрішня форма українського слова «країна» містить ознаку «виділена межами» (Етимологічний словник української мови).

Звісно, ознаки, за якими відбувається номінація, не завжди є відмінними. Вони можуть збігатися в різних мовах, навіть не надто споріднених. Адже всі мовні картини світу мають універсальну частину не тільки внаслідок спорідненості чи запозичень, а й типовості процесів людського

мислення. Схожими є внутрішні форми англійського *wind* «повітря в русі» (< іє. *we-nt-o-* «той, що віє» < *we-* «віяти, дути») і українського *вітер* «той, що віє» (< псл. *větrb* < *vějati* «віяти»); англійського *snowfall* «падає сніг» (< *snow* «сніг» + *fall* «падіння») і українського *снігопад* «падає сніг» (< псл. *sněgb* — споріднене з гот. *snaiws* «сніг») тощо (Манакін, 2014: 42). Велика кількість збігів зайвий раз свідчить про те, що теорію мовної відносності Сепіра-Уорфа не можна абсолютизувати, хоча й не можна цілковито заперечити.

Висновки. Огляд розбіжностей внутрішньої форми міжмовних українсько-російських синонімів дає підстави стверджувати про суттєві відмінності будови національних мовних картин світу. Внутрішня форма слова яскраво демонструє спосіб мислення народу, його світосприйняття, етноспецифічні закономірності розуміння процесів дійсності, особливості виділення вагомих особливостей предметів і явищ. Інколи аналіз внутрішньої форми слів навіть споріднених мов дає результати, що свідчать про доволі відмінне сприйняття світу їхніми носіями. Проблема різної інтерпретації дійсності у мовних картинах світу заслуговує на подальше ретельне вивчення в когнітологічних дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайсгербер Й. Л. Родной язык и формирование Духа. Москва : «Едиториал УРСС», 2004. 232 с.
2. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. Москва : Прогресс, 1984. 400 с.
3. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Київ : Наукова думка, 1982 – 2012.
4. Історія європейської ментальності / за ред. П. Дінцельбахера. Львів : Літопис, 2004. 720 с.
5. Каталог річок України / уклад. Г. І. Швець, Н. І. Дрозд, С. П. Левченко. Київ : Видавництво АН УРСР, 1957. 192 с.
6. Манакін В. М. Внутрішня форма слова в аспектах зіставного мовознавства. *Мовознавство*. 2014. № 5. С. 35–44.
7. Платон. Кратил. URL: <https://nsu.ru/classics/bibliotheca/plato01/krati.htm> (дата звернення: 02.02.2020).
8. Потебня А. А. Мысль и язык. *Слово и миф*. Москва : Издательство «Правда», 1989. С. 97.
9. Потебня О. О. Эстетика і поетика слова : збірник. Київ : Мистецтво, 1985. 302 с.
10. Селігей П. О. Внутрішня форма назв емоцій в українській мові. *Мовознавство*. 2001. № 1. С. 24–33.
11. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970 – 1980.
12. Маркова Е. М. О причинах и проявлениях энантосемии в русском языке в межславянском аспекте. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*. 2010. № 4 (2). С. 631–635.
13. Садыкова М. А. Концепты «свет/light» и «тьма/darkness» в тексте Библии. *Вестник Удмуртского университета. Филологические науки*. 2007. № 5 (2). С. 171–174.
14. Фасмер М. Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера. URL: <https://lexicography.online/etymology/vasmer/> (дата звернення: 02.02.2020).
15. Шанский Н. М. Этимологический онлайн-словарь русского языка Шанского Н. М. URL: <https://lexicography.online/etymology/shansky/> дата звернення: 02.02.2020).

REFERENCES

1. Vaisherber Y.L. Rodnoi yazyk y formirovaniye Dukha [Native language in creation of spirit]. Moscow : «Edytoryal URSS», 2004. 232 p. [in Russian].
2. Humboldt V. fon. Yzbrannyye trudy po yazykoznaniiu [Selected works on linguistics]. Moscow : Prohress, 1984. 400 p. [in Russian].
3. Etymolohichniy slovnyk ukrainskoi movy [Etymological dictionary of Ukrainian language] : v 7 t. Kyiv : Naukova dumka, 1982 – 2012. [in Ukrainian].
4. Istoriia yevropeiskoi mentalnosti / za red. P. Dintselbakhera [The history of the European mentality]. Lviv : Litopys, 2004. 720 p. [in Ukrainian].

5. Kataloh richok Ukrainy / uklad. H. I. Shvets, N. I. Drozd, S. P. Levchenko [Catalogue of Ukrainian rivers]. Kyiv : Vydavnytstvo AN URSSR, 1957. 192 p. [in Ukrainian].
6. Manakin V. M. Vnutrishnia forma slova v aspektakh zistavnoho movoznavstva [The inner form of word in comparative philology aspects]. *Movoznavstvo*. 2014. № 5. Pp. 35–44 [in Ukrainian].
7. Platon. Kratyf. URL: <https://nsu.ru/classics/bibliotheca/plato01/krati.htm> (data zvernennia: 02.02.2020) [in Russian].
8. Potebnia A. A. Mysl y yazyk. *Slovo y myf* [The mind and language]. Moscow : Yzdatelstvo «Pravda», 1989. P. 97 [in Russian].
9. Potebnia O. O. Estetyka i poetyka slova : zbirnyk [Aesthetics and poetics of word]. Kyiv : Mystetstvo, 1985. 302 p. [in Ukrainian].
10. Selihei P. O. Vnutrishnia forma nazv emotsii v ukrainskii movi [The inner form of word of emotion in Ukrainian language]. *Movoznavstvo*. 2001. № 1. Pp. 24–33 [in Ukrainian].
11. Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of Ukrainian language] : v 11 t. / za red. I. K. Bilodida. Kyiv : Naukova dumka, 1970 – 1980 [in Ukrainian].
12. Markova E. M. O prychnakh y proiavlenniakh enantiosemy v russkom yazyke v mezhslavianskom aspekte [Causes of enantiosemy in Russian language in interslavic aspect]. *Vestnyk Nyzhehorodskoho unyversyteta im. N. Y. Lobachevskoho*. 2010. № 4 (2). Pp. 631–635 [in Russian].
13. Sadykova M. A. Kontsepty «svet/light» y «tma/darkness» v tekste Byblyy» [Concepts «light» and «darkness» in biblical text]. *Vestnyk Udmurtskoho unyversyteta. Fylolohycheskiye nauky*. 2007. № 5 (2). Pp. 171– 74 [in Russian].
14. Fasmer M. Etymolohycheskyi online-slovar russkoho yazyka Maksa Fasmera [Etymological online-dictionary of Russian language by Max Vasmer]. URL: <https://lexicography.online/etymology/vasmer/> (data zvernennia: 02.02.2020) [in Russian].
15. Shanskiy N. M. Etymolohycheskyi online-slovar russkoho yazyka Shanskoho N. M. [Etymological online-dictionary of Russian language by Shanskiy N. M.]. URL: <https://lexicography.online/etymology/shansky/> (data zvernennia: 02.02.2020) [in Russian].